

การพัฒนาสื่อเพื่อการท่องเที่ยว Low Carbon บนเกาะหมาก จังหวัดตราด
ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

DEVELOPING LOW CARBON TOURISM MEDIA ON KOH MAK, TRAT PROVINCE: A
COMMUNITY-BASED PARTICIPATORY APPROACH

สมพงษ์ เสงี่ยมณี¹ ชุตภา คุณสุข² ภารดี พึงสำราญ³ และจเร เพ็งจันทร์⁴

Sompong Sengmanee, Chutapa Kunsook, Paradee Phuengsamran and Jaray Phengjan

Article History

Received 21-05-2025; Revised: 29-09-2025; Accepted: 02-10-2025

<https://doi.org/10.14456/issc.2025.69>

บทคัดย่อ

บทนำ: การท่องเที่ยว Low Carbon เป็นแนวทางสำคัญในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยว งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาศักยภาพของเกาะหมาก จังหวัดตราด และพัฒนาแนวทางการสร้างสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน **วัตถุประสงค์ของการวิจัย:** 1) เพื่อศึกษาศักยภาพและทรัพยากรของเกาะหมากที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบแนวทางในการพัฒนาสื่อท่องเที่ยวแบบ Low Carbon **ระเบียบวิธีวิจัย:** เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาสื่อ **ผลการวิจัย:** พบแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีศักยภาพ 5 แห่ง ได้แก่ เกาะหมาก เกาะกระตาด เกาะผี สะพานโคโคเคบ และหาดสวนใหญ่-เกาะขาม ซึ่งแต่ละแห่งมีจุดเด่นเฉพาะ เช่น การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การเป็นแหล่งอนุรักษ์ การเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ หรือการรวมกิจกรรมทางน้ำ โดยชุมชนมีความพร้อมและยินดีร่วมพัฒนาสื่อ โดยเน้นสื่อดิจิทัล เช่น คลิปวิดีโอสั้น มี QR Code สำหรับเข้าถึงข้อมูล นำเสนอภาพลักษณ์สวยงามของสถานที่พร้อมสอดแทรกแนวคิด Low Carbon และมีคำบรรยายทั้งภาษาไทยและอังกฤษเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว **สรุป:** การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon จำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้

¹ ดร. คณนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: sompong.s@rbru.ac.th *first author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. คณະวิทยาาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst., Prof., Faculty of Science and Technology, Rambhai Barni Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst., Prof. Dr., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

⁴ อาจารย์ คณนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ใช้สื่อดิจิทัลที่ลดการใช้ทรัพยากร และสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเลือกพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ; การมีส่วนร่วมของชุมชน; เกาะหมาก; สื่อดิจิทัล

ABSTRACT

Introduction: Low-carbon tourism is a key strategy for reducing environmental impacts and ensuring sustainability in tourist destinations. This study focuses on Koh Mak, Trat Province, aiming to develop communication media that promote low-carbon tourism through community participation. **Objectives:** 1. To explore the tourism potential supporting low-carbon practices 2. To design participatory media strategies for sustainable tourism promotion. **Methods:** This qualitative research used participatory focus group discussions with local stakeholders. Data were analyzed using content analysis to identify key elements for media development. **Results:** The findings identified five key sites with strong low-carbon potential: Koh Mak, Koh Kradat, Koh Pee, Coco Cape Bridge, and Suan Yai Beach–Koh Kham. Each site holds unique features, such as being a tourism hub, coral conservation site, historical landmark, or center for low-carbon water activities. The local community showed readiness to co-develop digital media, emphasizing short videos, QR codes, and bilingual (Thai-English) content. The media should balance beautiful destination imagery with educational low-carbon messages to avoid being overly didactic or boring. **Conclusion:** Effective low-carbon tourism media should be co-created with communities to ensure relevance, cultural fit, and environmental sensitivity. Digital media tools offer a resource-efficient way to raise tourist awareness and promote sustainable behaviors, helping preserve the beauty and ecological integrity of Koh Mak for the long term.

Keywords: Low Carbon Tourism; Community Participation; Koh Mak; Digital Media

1. บทนำ

แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่เกาะขนาดเล็ก กำลังเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการอย่างเหมาะสม การท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณสูง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนในระยะยาว โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UN Tourism, 2023) ระบุว่า ภาคการท่องเที่ยวเป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกถึงร้อยละ 8 ของการปล่อยทั่วโลก และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากไม่มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

หนึ่งในแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล คือ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ซึ่งมุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดกระบวนการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง ที่พัก อาหาร กิจกรรม ตลอดจนการให้ข้อมูลและสื่อสารกับนักท่องเที่ยว (Ministry of Tourism and Sports, 2023) แนวคิดนี้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เกาะหมาก จังหวัดตราด เป็นหนึ่งในพื้นที่ต้นแบบของประเทศไทยที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็น “Low Carbon Destination” โดยมีการนำเครื่องมือ เช่น Koh Mak Low Carbon Calculator มาใช้ในการติดตามและลดปริมาณการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภาครัฐกิจ ภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ ต่างมีบทบาทในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านการจัดการพลังงาน ชยะ น้ำ และการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่น ภายใต้แนวคิด “Low Carbon Family” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างพลังความร่วมมือของชุมชนในระดับพื้นที่ (Boonphetkaew & Phonthani, 2018)

ในกระบวนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ “สื่อ” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร สร้างความตระหนัก และถ่ายทอดแนวคิดสู่สาธารณะ การพัฒนาสื่อที่เข้าถึงง่าย เข้าใจได้ และสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อกระบวนการผลิตสื่อดำเนินการผ่านความร่วมมือของชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และเข้าใจบริบทพื้นที่ อย่างลึกซึ้ง ช่วยให้การสื่อสารมีพลังและมีความหมายอย่างแท้จริง (Maraphat & Somboon, 2023) งานวิจัยของ (Phuangsang & Thamchaikangkoon, 2024) เน้นย้ำว่า การพัฒนาสื่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องให้ชุมชนมีบทบาทตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ตั้งแต่การวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดเนื้อหา การออกแบบ การผลิต ไปจนถึงการเผยแพร่และการประเมินผล เพื่อให้สื่อที่ได้ออกสนองความต้องการจริงของพื้นที่ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืนนอกจากนี้ การพัฒนาสื่อที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 12 ว่าด้วยการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเป้าหมายที่ 14 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน (Center for Research and Support on Sustainable Development Goals, 2023)

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อเพื่อการท่องเที่ยว Low Carbon บนเกาะหมาก จังหวัดตราด ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะนำไปสู่การจัดทำสื่อที่สะท้อนศักยภาพและอัตลักษณ์ของพื้นที่ สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำทั้งในหมู่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและทรัพยากรของเกาะหมากที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบแนวทางในการพัฒนาสื่อท่องเที่ยวแบบ Low Carbon

3. การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Theory) การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำหมายถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) จากกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การเดินทางที่พักร และกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Chaokhantod, 2024) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่คำนึงถึงผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว แนวคิดนี้ยังเน้นการสร้างความรู้ตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนและลดผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยว โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการร่วมกำหนดนโยบายและปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Glomsuk, 2017)

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) Puksawat (2021) กล่าวว่า เป็นกระบวนการสื่อสารที่เน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในลักษณะสองทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยทุกฝ่ายสามารถสลับบทบาทกันเป็น “ผู้ส่งสาร” และ “ผู้รับสาร” ได้อย่างเท่าเทียมกัน ผ่านการสนทนาและเสวนา (dialogue) ที่เปิดโอกาส

ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเองอย่างเต็มที่ หลักการสำคัญของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมคือ การสร้างความเข้าใจร่วมกันและการประสานความรู้ของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการตัดสินใจและการลงมือปฏิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแลกเปลี่ยนสารสนเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Communication for Behavior Change Theory) การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon ต้องอาศัยยุทธศาสตร์การสื่อสารที่สามารถกระตุ้นความตระหนักรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและชุมชน เช่น การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างสื่อช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและตอบโจทย์ความต้องการของผู้รับสารได้ดียิ่งขึ้น การวางแผนการสื่อสารต้องอาศัยยุทธวิธีหลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม โดยมีการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Rogers, 1995)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Phatthanaphokhinsakul et al. (2024) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่ผสมผสานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ อนุรักษ์ และสร้างสรรค์ พร้อมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยเน้นการจัดการอย่างเป็นระบบและการสร้างทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

Malewat (2023) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำของนักท่องเที่ยว พบว่าการให้ความรู้และข้อมูลผ่านสื่อที่เหมาะสมมีผลสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาการพัฒนาสื่อแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบนเกาะหมาก จังหวัดตราด ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม (Participatory Focus Group Discussion) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon บนเกาะหมาก จังหวัดตราด รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 ท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้ 1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก จังหวัดตราดและตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานจังหวัดตราด 2. ตัวแทนชุมชน 5 ท่าน ได้แก่ ประธานกลุ่มประมงพื้นบ้าน เกาะหมาก, ประธานกลุ่มอนุรักษ์ปะการัง เกาะหมาก, ตัวแทนอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล เกาะหมาก, รองประธานวิสาหกิจชุมชนอ่าวนิคมผสมผสานและตัวแทนชุมชนในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon 3. ผู้ประกอบการภาคเอกชน 3 ท่าน ได้แก่ ตัวแทนจาก สวิตเค้ก รีสอร์ท, พรหมภักดี รีสอร์ทและโคโคเคป รีสอร์ท 4. นักท่องเที่ยว 3 ท่าน ที่มาท่องเที่ยวที่เกาะหมากและมีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุมใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา (Content Scope) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon และการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบ พัฒนา และ

ถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อที่เหมาะสมกับบริบทของเกาะหมาก รวมถึงการรวบรวมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ (Geographical Scope) ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและได้รับการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination)

3. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample Scope) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะหมาก จำนวน 13 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการภาคเอกชน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะหมาก โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและพัฒนาแนวทางต้นแบบของสื่อเพื่อการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้าง (Structured and Semi-structured Interview Forms) เครื่องมือนี้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ชุมชน เอกชน และนักท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็นประเด็นหลัก เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ทศคติต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อเสนอแนะในการผลิตสื่อ ความเหมาะสมของรูปแบบและเนื้อหาสื่อ

2. แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเวทีสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม เพื่อรวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อและเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

3. แบบประเมินสื่อเบื้องต้น (Media Evaluation Form) ใช้สำหรับให้ผู้ร่วมวิจัยหรือตัวแทนกลุ่มเป้าหมายประเมินต้นแบบของสื่อที่พัฒนาขึ้นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความเข้าใจง่าย ความน่าสนใจ ความเหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon

4. เครื่องบันทึกเสียง / กล้องถ่ายภาพ / สมุดบันทึกภาคสนาม ใช้ในการเก็บหลักฐานข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงลึกได้อย่างครบถ้วน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลผ่านการ สัมภาษณ์ และ การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม (Participatory Focus Group Discussion) โดยใช้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเตรียมประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ รวมถึงกำหนดลำดับคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังประยุกต์ใช้ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ร่วมด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำถามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ กระบวนการสัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ บริบทของพื้นที่ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับเนื้อหาที่สนทนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม โดยจัดกลุ่มคำตอบตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ศักยภาพและทรัพยากรของ

เกาะหมากที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon รูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรคในการพัฒนาสื่อ

2. การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น (Thematic Synthesis) วิเคราะห์เพื่อหา ข้อมูลที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ จาก ข้อมูลของกลุ่มต่าง ๆ แล้วสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือแนวทางการออกแบบสื่อที่สอดคล้องกับบริบทของ พื้นที่เกาะหมาก

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิค Triangulation ได้แก่ การเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง (เจ้าหน้าที่ ชุมชน เอกชน นักท่องเที่ยว) การเปรียบเทียบข้อมูล จากหลายวิธี (สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม สังเกตการณ์) เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและสะท้อนมุมมองของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

5. ผลการวิจัย

ศักยภาพและทรัพยากรของเกาะหมากที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon

ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม พบว่า เกาะหมากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon หลายแห่ง อาทิ เกาะหมาก, เกาะขาม, เกาะกระดาด, แหลมสน, แหลมกระดุน, สะพานโคโคเคป, สะพานสู่ขวัญ, หาดสวนใหญ่, เกาะผี, แหลมตุ๊กตา, อ่าวขาว, หาดเต่า และเกาะชายหัวเราะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดลำดับความสำคัญและพิจารณาศักยภาพเชิงลึก กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยได้ร่วมกันคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น และเหมาะสมที่สุดจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เกาะหมาก, เกาะกระดาด, เกาะผี, สะพานโคโคเคป และหาดสวนใหญ่-เกาะขาม ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงและสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ได้อย่างเป็นระบบ โดยสามารถสรุป ลักษณะเด่นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวได้ดังนี้

1. เกาะหมาก เป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยวในพื้นที่ นักท่องเที่ยวทุกคนต้องเดินทางมายังเกาะนี้เป็นจุดเริ่มต้น โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนแนวทาง Low Carbon อาทิ แอปพลิเคชันวัดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ และการใช้ รถไฟฟ้า, จักรยาน, รถยนต์ไฟฟ้า และ รถพลังงานทางเลือก ในการเดินทางภายในพื้นที่ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีความตื่นตัวสูงต่อสิ่งแวดล้อม มีการรวมกลุ่มเป็น “Low Carbon Family” และมีแนวทางการลดการปล่อยคาร์บอนร่วมกัน เช่น การแยกขยะ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ และกิจกรรมที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. เกาะกระดาด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมิติทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จประพาส อีกทั้งยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการดูดซับคาร์บอน ได้แก่ ภูเขาทะเล ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ทะเล และบริเวณรอบเกาะยังอุดมด้วยสาหร่ายหลายชนิดที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ ชาวบ้านยังประกอบ ประมงพื้นบ้านที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ และใช้ รถพลังงานไฟฟ้าในการเก็บมะพร้าว ซึ่งล้วนเป็นรูปแบบการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับแนวคิด Low Carbon

3. เกาะผี เป็นแหล่งดำน้ำลึกที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ทะเลหลากหลาย เช่น เต่าทะเล, ปลาการ์ตูน, หอยมือเสือ และอื่น ๆ จุดเด่นสำคัญคือ ธนาคารปะการัง (Coral Bank) ซึ่งดำเนินการโดยชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและนักท่องเที่ยวในกิจกรรม ปลูกปะการังทดแทน และ เก็บขยะใต้ทะเล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

4. สะพานโคโคเคป สะพานแห่งนี้ตั้งอยู่ภายในโคโคเคป รีสอร์ท และถือเป็นจุดแลนด์มาร์กที่ได้รับความนิยมทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยได้ถูกนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ณ สยามบิณสุวรรณภูมิ โคโคเคป รีสอร์ทยังเป็นหนึ่งในที่พักแรก ๆ ของเกาะหมากที่เข้าร่วมโครงการลดการปล่อยคาร์บอน เช่น การใช้รถไฟฟ้ารับ-ส่ง การปลูกป่าชายเลน และการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยลดการรบกวนธรรมชาติให้น้อยที่สุด

5. หาดสวนใหญ่และเกาะขาม หาดสวนใหญ่เป็นชายหาดที่มีความยาวที่สุดบนเกาะหมาก และเป็นจุดศูนย์รวมของกิจกรรมทางน้ำที่สนับสนุนแนวคิด Low Carbon เช่น การเล่นเรือใบ, พายเรือ, ดำน้ำตื้น ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ไม่ใช้น้ำมัน

และไม่มีมลพิษทางเสียง สามารถเชื่อมต่อไปยัง เกาะขาม ได้โดยการพายเรือ เกาะขามเองก็มีจุดเด่นเรื่อง ภูเขาไฟสีดำและแนวปะการังน้ำตื้น พร้อมทั้งมีการใช้ พลังงานสะอาด ภายในเกาะเพื่อลดการปล่อยคาร์บอน

จากกระบวนการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์และระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนด อัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon บนเกาะหมาก จังหวัดตราด โดยผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีจุดเด่นเฉพาะตัวที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

เกาะหมาก เป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมแนวคิด Low Carbon

เกาะกระดาด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมิติทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในอดีตช่วงรัชกาลที่ 5 อีกทั้งยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการดูดซับคาร์บอน

เกาะผี มีเอกลักษณ์ในฐานะเป็น แหล่งอนุรักษ์ปะการัง ที่สำคัญของพื้นที่ มีการปลูกปะการังและเก็บขยะใต้ทะเลร่วมกับนักท่องเที่ยว

สะพานโคโคเคป ทำหน้าที่เป็น แลนด์มาร์กสำคัญ ที่ได้รับความนิยมสูงจากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ และเป็นพื้นที่ตัวอย่างในการจัดการท่องเที่ยวที่กลมกลืนกับธรรมชาติ

หาดสวนใหญ่และเกาะขาม ทำหน้าที่เป็น จุดศูนย์รวมของกิจกรรมทางน้ำ ที่สอดคล้องกับแนวคิด Low Carbon เช่น พายเรือใบ ดำน้ำตื้น และกิจกรรมที่ไม่ใช้น้ำมันและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การระบุอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวนี้ ช่วยให้สามารถวางแผนแนวทางการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างตรงจุดและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อการท่องเที่ยว Low Carbon ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในพื้นที่เกาะหมากมีความตระหนักรู้และความพร้อมในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกระบวนการสร้างสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในแนวทาง Low Carbon ชุมชนแสดงออกถึงความเต็มใจและความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน กำหนดรูปแบบ และออกแบบเนื้อหา

ในด้านรูปแบบของสื่อ ชุมชนให้ความสำคัญกับการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเสนอให้หลีกเลี่ยงสื่อที่สิ้นเปลืองวัสดุ เช่น แผ่นพับหรือโปสเตอร์ที่ใช้กระดาษจำนวนมาก และแทนที่ด้วยสื่อ ดิจิทัล ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความยืดหยุ่นในการเผยแพร่ และสามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยมีการเสนอให้ใช้ คลิปวิดีโอสั้น ๆ ซึ่งสามารถสื่อสารเนื้อหาได้อย่างกระชับ น่าสนใจ และทันสมัย พร้อมแนบ QR Code เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสแกนเพื่อเข้าถึงข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และลดการใช้ทรัพยากรสิ่งพิมพ์

ในด้านเนื้อหาของสื่อ ผู้เข้าร่วมวิจัยเห็นพ้องกันว่าสื่อควรมีลักษณะที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เน้นการนำเสนอภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ควบคู่กับการสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon อย่างแนบเนียน โดยไม่ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าการกำลังถูกสั่งสอนหรือถูกบังคับ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ และไม่ลดทอนความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากนี้ เนื้อหาควรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น แนวทางการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวคิด Low Carbon การใช้พาหนะที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ การลดใช้พลาสติก การแยกขยะ ตลอดจนการเคารพวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและความงดงามของเกาะหมากให้คงอยู่ได้ในระยะยาว

สุดท้าย ชุมชนเห็นว่า สื่อควรจัดทำในรูปแบบสองภาษา ได้แก่ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อให้สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุม และสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและเปิดกว้างสำหรับทุกคน

แนวทางดังกล่าวสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง และเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารที่สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยว Low Carbon ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า เกษะหมากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กระจายอยู่ในหลายพื้นที่ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการกล่าวถึงและเห็นพ้องร่วมกันจากชุมชนจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เกษะหมาก ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยว, เกษะกระดาด ที่มีมิติทางประวัติศาสตร์โดดเด่น, เกษะผิ ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ปะการัง, สะพานโคโคเคบ ที่ทำหน้าที่เป็นแลนด์มาร์กยอดนิยม, และ หาดสวนใหญ่-เกษะขาม ซึ่งเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางน้ำที่ส่งเสริมแนวคิด Low Carbon อย่างแท้จริง

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพร้อมและความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายในการลดการใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง เช่น การลดการใช้กระดาษ และหันไปใช้ สื่อดิจิทัล ที่เข้าถึงง่าย เช่น คลิปวิดีโอสั้นที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ พร้อม QR Code เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลแบบไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร การออกแบบเนื้อหาของสื่อมุ่งเน้นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการแฝงแนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรับรู้และพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของ (Chaokhontod, 2024) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (Glomsuk, 2017) ที่เน้นบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งในการกำหนดนโยบายและลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบทางลบและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาสื่อยังเชื่อมโยงกับ ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของ (Rogers, 1995) ซึ่งระบุว่าสื่อที่มีเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถกระตุ้นแรงจูงใจ จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก โดยเฉพาะหากเป็นสื่อที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิต ก็จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือ และตอบโต้ความต้องการของผู้รับสารได้ดียิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังควรเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนสารสองทาง (Two-way Communication) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Puksawat, 2021) ที่เห็นว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถสลับบทบาทได้อย่างเท่าเทียม ผ่านการเสวนาอย่างมีความหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังพบว่าแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของชุมชนเกษะหมาก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phatthanaphokhinsakul et al., 2024) ที่เสนอให้การพัฒนาการท่องเที่ยว Low Carbon ผสานแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงอนุรักษ์ และเชิงสร้างสรรค์ ควบคู่กับการสร้างทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนงานของ (Malewat, 2023) ที่ยืนยันว่าการให้ข้อมูลและความรู้ผ่านสื่อที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยสามารถกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงยืนยันถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบนเกษะหมากในการเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของชุมชนในฐานะผู้ร่วมกำหนดทิศทางและผลิตสื่อที่มีความสร้างสรรค์และตอบโต้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า เกาะหมากและพื้นที่โดยรอบมีศักยภาพสูง ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบ Low Carbon โดยมีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมแนวคิดนี้ เช่น การอนุรักษ์ปะการัง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และ กิจกรรมทางน้ำแบบยั่งยืน

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนมีความพร้อมและความตระหนักในการร่วมมือและผลักดันแนวทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon จะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน พัฒนา ไปจนถึงการสื่อสารกับ นักท่องเที่ยว

3. องค์ความรู้ด้านการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว Low Carbon งานวิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาสื่อที่ ลดการใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง (เช่น กระดาษ) โดยเน้นสื่อดิจิทัล เช่น คลิปวิดีโอสั้น พร้อม QR Code ที่สามารถเข้าถึงง่ายและมีเนื้อหาที่กระตุ้นการรับรู้ในเชิงบวก เนื้อหาควรมี ความสวยงาม เข้าใจง่าย มีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และเผยแพร่ด้าน สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

4. องค์ความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม สะท้อนแนวคิดจาก (Rogers, 1995); (Puksawat, 2021) ว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม คือการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในระดับพื้นที่

5. องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น และ สร้างโมเดลการพัฒนาสื่อท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ที่ชุมชน มีบทบาทสำคัญ นำไปต่อยอดยังพื้นที่อื่น ๆ ได้

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การประยุกต์ใช้ผลวิจัยในการพัฒนาสื่อท่องเที่ยว Low Carbon ควรนำแนวคิดการพัฒนาสื่อในรูปแบบ คลิปวิดีโอสั้นที่มี QR Code และมีเนื้อหาสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) ไปจัดทำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้น การนำเสนอภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อสารเรื่องพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.เกาะหมาก), สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดตราด, และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ ควรนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนโยบายร่วมกับชุมชน

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมเวิร์กช็อป, เสวนา หรืออบรมเชิง ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะชุมชนในการผลิตสื่อดิจิทัล และ ปลูกฝังแนวคิดท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำอย่างลึกซึ้ง สนับสนุนให้เกิด “ศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว Low Carbon” ในพื้นที่เกาะหมาก โดยใช้สถานที่ที่มีศักยภาพ เช่น ศูนย์ชุมชน หรือที่พักที่มี แนวคิดรักษ์โลก

3. บูรณาการกับนโยบายท่องเที่ยวระดับจังหวัดและประเทศ ผลวิจัยนี้ควรถูกนำเสนอแก่หน่วยงานระดับ จังหวัดและกระทรวง เพื่อใช้เป็นต้นแบบสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ในเกาะอื่นหรือพื้นที่ท่องเที่ยว อื่น ๆ ของประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ขยายพื้นที่ศึกษา ควรศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยวบนฝั่ง หรือเกาะที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริบทที่หลากหลาย
2. ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโดยตรง การเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เคยมาเยือนเกาะหมากจริงจะช่วยเสริมข้อมูลด้านความต้องการและพฤติกรรมที่แท้จริงในการเลือกท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ อาจใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มากขึ้น
3. ทดลองใช้สื่อที่พัฒนาแล้วและประเมินผล ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการ ออกแบบและทดลองใช้สื่อดิจิทัลจริงในพื้นที่ แล้วเก็บข้อมูลผลตอบรับจากนักท่องเที่ยวเพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ และควรปรับปรุงอย่างไร
4. บูรณาการทฤษฎีการสื่อสารมากขึ้น อาจศึกษาเจาะลึกเพิ่มเติมในแง่ของผลกระทบของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น Theory of Planned Behavior หรือ Diffusion of Innovation เพื่อเสริมความแข็งแกร่งทางวิชาการของงานวิจัย

REFERENCE

- Chaokhantod, T. (2024, June 13). *Low-carbon tourism*. <https://petromat.org/home/low-carbon-tourism/>
- Klomsuk, S. (2017). Guidelines for environmentally friendly and low-carbon tourism management in Thailand. *Christian University Journal*, 21(3), 385–397.
- Malewat, W. (2023). *Low-carbon tourism behavior of tourists* [Unpublished Master’s thesis]. Thammasat University.
- Maraphat, K., & Somboon, T. (2023). Development of agro-tourism routes to promote tourism in Phanom Sarakham District, Chachoengsao Province. *Journal of Interdisciplinary Social Sciences and Communication*, 6(4), 210–223.
- Methika, P., & Orachira, T. (2024). Community participation process in the management of low-carbon tourism attractions for enhancing Kanchanaburi Province tourism. *Journal of Mass Communication Technology, RMUTP*, 9(1), 57–76.
- Ministry of Tourism and Sports. (2023). *The 3rd national tourism plan (2023–2027)*. Author.
- Patthanaphokhinsakul, K., et al. (2024). Sustainable development of low-carbon tourism destinations. *Journal of MCU Peace Studies*, 12(6), 2577–2588.
- Puksawat, A. (2021). *Participatory communication innovation*. Chulalongkorn University Press.
- Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of innovations* (4th ed.). Free Press.
- Sustainable Development Goals Research and Support Center. (2023). *Thailand sustainable development report 2023* (1st ed.). The Graphico Systems.
- UN Tourism. (2023, December 5). *UNWTO side events at the COP28 UN Climate Change Conference*. <https://www.unwto.org/sustainable-development/climate-action>
- Uthaporn, B., & Isarapong, P. (2018). Tourism management under the low-carbon destination concept: A case study of Koh Mak, Trat Province. *Academic Journal of Institute of Physical Education*, 10(3), 221–234.